

Bona tarda,

Sra. Cònsol,
Anna, Esther, equip de les fundacions,
Participants, Sr. Tarradellas,
Sr. Pajares,
Sofia Tipaldou,
Dr. Casals,
persones que heu vingut,
vagi per endavant el nostre agraïment.

El nostre propòsit és posar un gra de sorra en la reflexió sobre un fenomen que debilita la democràcia i que condueix a la violència en molts casos.

Com ha dit la presidenta Anna Balletbò, l'atemptat d'Oslo ens va deixar commocionats.

Com un jove de 32 anys, empès per idees extremistes, intolerants, contra el marxisme i l'Islam podia actuar amb tanta crueltat?

El mateix ens sacseja quan al setmanari Charlie Hebdo, o a Madrid el 2004, o a Londres l'any 2005, o en atacs i agressions quotidianes que no surten als media, l'extremisme s'apodera de les persones i sembla el dolor.

Certament, la xenofòbia, el populisme i l'extremisme són conceptes diferents però tenen en comú l'erosió dels espais ideològics i polítics comuns que una societat per ser societat ha de tenir. I si som un món, un sol món, haurem de veure i cultivar el què tenim en comú.

Sense acords i consensos la convivència, la vida social i institucional es torna impossible. Poden existir divisòries en una societat però sinó hi ha una cultura política, unes actituds, valors i comportaments madurs i sedimentats, les divisòries esdevenen esclatxes insalvables. Per això, la cultura de la Pau, com de manera precursora a Barcelona i en esdeveniments com el Fòrum 2004 es projectaren al món, avui tenen una centralitat inexcusable, i cada dia més.

D'altra banda, res públic no és construït sense una base material. I la democràcia necessita de bases socials, d'educació, de salut, d'habitatge, de treball que sinó es donen, la malmeten.

Recordem el jove Olof Palme en el seu viatge d'estudiant al sud dels EUA on va contemplar les desigualtats racials i la discriminació. Des del seu lideratge moral va encapçalar després una lluita contra l'Apartheid a Sudàfrica i després, entre d'altres, contra la dictadura del general Franco.

Sabem que el programa democràtic requereix d'una societat viva i participativa, d'unes institucions polítiques permeables, eficaces, guiades per persones honestes, i requereix d'un món econòmic on el mèrit, la participació i els valors també siguin capdavanters.

I sabem que la globalització ha comportat un malestar i una crisi d'eficàcia de la política sobre la gestió del benestar quotidià. El polític Dani Rodrick expressa la impossibilitat de fer possible sobirania, democràcia i globalització a la vegada.

Aquest malestar utilitza també el vehicle dels extremismes per expressar-se. Tornar als barris, reconstruir les comunitats, reagrupar les persones sobre les necessitats bàsiques i concretes, sobre les esperances que mereixem, forma part de la solució.

El Sr. Tarradellas ens ha traçat un diagnòstic de la situació a la Unió Europea i dels instruments que té a l'abast.

La desigualtat i la diversitat cultural i religiosa es viu sobretot als barris de les grans àrees metropolitanes; construir societat, Catalunya i Europa, vol dir també fer una política i unes polítiques de barris, integrals, interdisciplinars, urbanístiques i dels col·lectius de persones. Això des de les institucions; i tenir un gruix de societat mobilitzada, activa, això depèn de nosaltres.

El mateix Barack Obama ho recordava fa pocs mesos en una cimera amb representants de la UE, sobre com ser eficaços davant la gihad. I alertava als seus socis europeus que la inseguretat es troba a les grans ciutats i requereix d'inversió i atenció social.

El drama és a Síria, al Mediterrani, a Ucraïna i abans d'ahir als Balcans, per parlar del nostre entorn. I avui està als barris de les grans ciutats del món. El drama es diu pobresa i desigualtat extrema.

A les eleccions al Parlament Europeu vam veure el vot extremista des d'Alemanya a diferents països escandinaus tot i que finalment no van poder formar un grup al PE. I un avenç de les forces de l'esquerra que qüestionen l'austeritat, amb formulacions a vegades populistes.

L'extremisme en què es pot convertir l'austeritat, com recordava el professor Antón Costas en aquest seminari, fa dos anys, genera desigualtat i debilita la democràcia.

Cal buscar els mecanismes perquè el necessari sanejament de les finances públiques i privades no sigui aprofitat per desmantellar les bases d'un sistema social que aporti igualtat d'oportunitats i no abandoni a la seva sort els més febles.

Les revoltes democràtiques que s'estan produït al sud d'Europa, tot i que les proclames electorals es formulin sovint amb claus populistes, tenen un esperit de reformular l'austeritat i tornar a posar al centre de l'agenda política a les persones i la seva dignitat.

Sinó és així, hem vist, com les classes mitjanes i treballadores empobrides, sense horitzó, busquen en les propostes extremistes i en el populisme instrumentalitzat pels més poderosos respostes simplistes i ineficaces. I sabem que les situacions i els problemes complexos necessiten de respostes complexes, que dissortadament no són tant fàcils d'explicar o de propagar. Un greu perjudici per la socialdemocràcia. (Per respondre només des de la raó als problemes.)

La sortida de la crisi, anunciada, és tímida i no arriba als sectors socials que més ho necessiten. Això ha contribuït a provocar un canvi profund el 24M i un càstig als principals partits de govern, i 'tradicionals'.

Hi ha una ona democràtica que va nèixer el 27M de 2011 que reclama participació i honestedat. Una ona que creix quan les fonts de les decisions són opaques i no tenen referència ciutadana. Aquesta onada ha sacsejat tot el sistema de partits i el fa transformar-se, evolucionar.

No tot el vell és dolent, ni tot el nou és bo, però segurament els canvis socials profunds, en els valors, en la cultura i la realitat del treball, en l'ús de les xarxes socials, en els valors i estils de vida fan emergir una nova manera de fer política. Les crisis poden ser el part d'un món nou.

I les maneres dels partits que van néixer en una altra realitat social, demanen adaptacions i canvis. Els partits polítics no s'escapen del cicle de la vida.

El món de les burocràcies i les organitzacions pesants passa el testimoni a les xarxes i la col·laboració entre persones i grups, i d'aquest fet no en pot ésser aliè la política.

En tot cas, hi ha uns valors de l'humanisme fundacionals tant de la democràcia atenenca, com de l'Europa que suma els llegats d'Atenes i Jerusalem, com va dir George Steiner, valors que entren en crisi quan la societat es converteix en un espai de combat desigual i despietat.

Avançar sovint és retornar als valors fundacionals i transversals de l'humanisme, de la democràcia.

L'extremisme és el contrari, d'aquests valors, que molts savis i corrents de pensament universal, ètics i religiosos ens han receptat des de l'antiguitat, des d'Heràclit al Taoisme.

Aleshores l'extremisme i la xenofòbia són instruments aprofitats pel més poderosos, en moments convulsos, per guanyar l'ànima dels més febles, abandonats a la seva sort. I en paraules de la filòsofa valenciana Adela Cortina, al darrera de la xenofòbia hi ha l'aporofòbia, la por al pobre, com a motor de la intolerància.

En la Badalona on guanya vots un partit que usa eslògans electorals de matriu xenòfoba, com en l'Europa del centre i del nord, més rica, els partits extremistes obtenen representació, a partir de la por als diferents i sobretot si són més pobres i s'interpreta amb mala intenció que pressionen els escassos recursos socials per raó de l'austeritat.

La democràcia i el progrés necessiten d'una actitud audaç, lema de la il·lustració i de persones com l'Ernest Lluch, i de la confiança.

Avui no està de moda el projecte europeu.

Però Europa va néixer perquè no es produïssin més guerres en el seu interior, COL·LABORAR EN LA DIVERSITAT i el mateix esperit és el que cal per conviure dins de la UE, i conviure en un món, que no evitarà el conflicte inherent a la nostra natura, però que ciutat a ciutat, no tenim més remei que empènyer cap a la democràcia i les seves virtuts constitutives:

com l'alegria i la llibertat davant de la por,

i la prosperitat i el coneixement compartits, davant la concentració de la riquesa i de l'educació en poques mans o en pocs grups socials.

Al menys això és el que ens mou, i al que hem tractat d'aportar-hi idees i reflexió aquesta tarda amb tots vosaltres.

Moltes gràcies.